

SLOVENSKI GLEDALIŠKI INŠTITUT

K
4165/44

821.163.6.09-2"19"

020010181

COBISS •

CIJA IN/ALI REINTERPRETACIJA
VENSKE DRAMATIKE

ZGODOVINA LIPICANIJE

Današnja slovenska dramatika 4

Taras Kermauner

SLOVENSKI GLEDALIŠKI MUZEJ
LJUBLJANA 2001

MEJE LUDIZMA ALI PONOVNA SLA PO NACIONALNI MOČI

(ob Filipčičevi drami **File baron Münchhausen**)

*»Nisem več vedel, ne kdo sem, ne kaj
sem ... Ne, ker v bistvu razumeš, kaj
jaz vem ... Ja.«*

1

Odkar je Jesih spremenil način svojega dramskega pisanja in ni nadaljeval **Sadežev**; odkar je Rudolf - morda zaradi gledališke neuspešnosti - opustil svoj intenzivni način pisanja dram in se posvetil romanom; odkar Lužan že nekaj let ni dal v javnost nobene drame, prevzema, vsaj do neke mere, njihovo funkcijo in nalogo v današnji slovenski dramatik Emil Filipčič. Po zelo uspešni odrski predstavitvi **Ujetnikov svobode** je drama **File baron Münchhausen**¹, podnaslovljena kot **tragedija po grškem vzorcu?** njegov drugi (izvirnejši) dramski tekst. Starejši Šeliga je po začetnem tipanju z igro **Kdor skak, tisti hlap**, v kateri so bile prisotne prvine ludizma-reizma, preusmeril svoje zanimanje v analizo in podajanje mita, ki je brez ironičnega podtona, čeprav je problematiziran. Mlajši Kleč gre s **Polko** in drugimi dramami Filipčiču vzporedno pot.

Filipčič se je znašel v središču današnje slovenske dramske inovacije oz. nadaljevanja tradicije. Označuje novo stopnjo ludistične dramatike, ki bi rada izšla sama iz sebe, a ne more². Pri tem se dotika poti, ki jo je ubral Rupel³, politične dramatike, ki ima močne moralno družbeno kritične prvine; a te prvine prireja ali podreja ludizmu. Rupel in Filipčič se dopolnjujeta kot dve plati istega obraza. To dopolnjevanje bi moralo biti Filipčiču blizu, saj dramatik posredno opredeljuje svoj svet v naslednji didaskaliji **Fileta**: »Zadaj zagledamo posmrtno Aristotelovo masko...dve pravzaprav, združeni v grb, eno nasmejano in drugo objokano«. Ničesar ni, česar Filipčičeva drama(tika) - drža - ne bi mogla sprejeti kot možni in sestavni del sebe. Vse sprejema, a ničesar ne povzema; s heglovstvom nima nobene zveze. V nji ni nobene dialektike, nobenega preseganja in novega oblikovanja na višji ravni. Vse se srečuje in razsipa. Konec je enako prazen - človek praznih rok - kot začetek.

Filipčičeva dramatika - tako **Ujetniki** kot **File** - kaže nagnjenje k moči, k volji; to nagnjenje je silovito. Vendar Filipčič ne sledi Novačanu (**Herman Celjski**), ki je vzel svojo - osebno - voljo do kraja zares; ali enobejevski dramatik, ki se osredotoča v kolektivno voljo. Filipčič bi rad ustvarjal heroje, aktiviste, celo imperialiste; občuduje zmagovalce; fascinira ga suverena sila. Vendar pa - v duhu ludizma - zmerom vidi tudi drugo plat vsake zadeve: njeno tako rekoč absolutno nemoč; vidi